

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Проаналізовано особливості фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування в Україні.

Ключові слова

Дохідна база бюджету, міжбюджетні трансферти, фінансове забезпечення органів місцевого самоврядування в Україні.

Поглиблення демократичних процесів в Україні вимагає переходу від задекларованої на законодавчому рівні фінансової незалежності органів місцевого самоврядування до створення механізмів її реального забезпечення.

За таких умов постає необхідність побудови нової моделі фінансового забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування, яка б забезпечувала оптимальний фіскальний та стимулюючий ефект і відповідала політико-владним реаліям сьогодення, потребам збалансування інтересів центру та регіонів, усувала диспропорції фінансової забезпеченості окремих територій, знижувала напругу міжрегіональних фіскальних відносин та підтримувала ефективність бюджетної політики адміністративно-територіальної одиниці. Саме тому питання фінансового забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування є одним із пріоритетів фінансово-економічних та адміністративних трансформацій в Україні.

У процесі аналізу виявлено, що основою фінансового забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері планування фінансових ресурсів адміністративно-територіальних формувань України є:

- нормативно-законодавче регулювання в аспектах фінансового забезпечення бюджетів на локальному рівні;
- діяльність органів місцевого самоврядування та управління в сфері планування фінансових ресурсів регіону;
- основні підходи до фіскального регулювання місцевих бюджетів на стадіях:
 - планування їх „кошиків”;
 - процесу розгляду, затвердження та виконання бюджетів

територіальних громад.

До того ж суб'єктами бюджетних праввідносин фінансового забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування є органи оперативного управління, які представляють інтереси держави, фізичних і юридичних осіб – платників податкових і неподаткових надходжень.

Органи оперативного управління в сфері фінансового забезпечення бюджетів локального рівня, на нашу думку, можна поділити на три групи:

- органи законодавчої та виконавчої влади на місцях;
- фіскальні органи оперативного управління формуванням місцевих бюджетів;
- установи та організації не фінансового профілю.

Фінансове забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування у процесі бюджетного планування в Україні включає два етапи:

- планування на основі фіскально-бюджетного вибору;
- планування на основі визначення індексу відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці.

Разом з тим, слід зазначити, що планування доходів місцевих бюджетів здійснюється відповідно до засад і положень законодавства, стосовно прогнозу макропоказників державної програми економічного і соціального розвитку України на наступний рік, практики виконання бюджетних показників у попередній й у поточному роках.

Порядок формування дохідної частини бюджетів локального рівня полягають у запровадженні діючим законодавством такого інструменту, як „кошик доходів місцевого

самоврядування” для бюджетів територіальних громад (сіл, селищ, міст та їх об’єднань).

Розгляд порядку формування доходів бюджетів місцевого самоврядування, які беруться до розрахунку при визначенні обсягу трансфертів, показав, що до цього кошика зараховуються надходження від податку на доходи з фізичних осіб, державного мита за судові процеси, плати за ліцензії та сертифікати, які надають органи місцевого самоврядування, плати за торгові патенти та надходження від сплати адміністративних штрафів, за винятком штрафів, сплачуваних ДАІ, а також надходження від штрафів та санкцій за порушення податкового законодавства і штрафів, сплачуваних місцевим бюджетам. Головну роль у кошику номер один відіграє податок на доходи з фізичних осіб, який на довгі роки стає основним наповнювачем місцевих бюджетів, що цілком відповідає найкращим зразкам досвіду європейських держав, наприклад, скандинавських країн, де цей податок є основою наповнення місцевих бюджетів.

На нашу думку, розмежування доходів при плануванні місцевих бюджетів на доходи, які враховуються та які не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, має сприяти їх зростанню. Тобто запропонована Бюджетним кодексом система заохочує органи місцевого самоврядування до нарощування надходжень, що сприятиме збільшенню обсягу видатків на надання послуг, за які вони відповідають.

Основні принципи формування розрахункових показників місцевих бюджетів на 2009 рік здійснено в умовах розгортання світової фінансово-економічної кризи, та її впливу на розвиток економіки країни і, як наслідок, на фінансово-економічну ситуацію регіонів.

Підсумовуючи, слід зазначити, що практика фінансового забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування у процесі бюджетного планування – це сукупність конкретних фінансових форм, бюджетних методів, інструментів та важелів, за допомогою яких забезпечується процес локального бюджетного вибору, де головною метою є раціональність і оптимальне представлення волевиявлення громад та практична його реалізація, що відображає законність, дотримання строків, прозорість і контрольованість фінансових ресурсів адміністративно-територіальних формувань.

Фінансове забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування у процесі бюджетного планування місцевих бюджетів залежить також від таких фіскальних чинників :

- вплив адміністративної взаємодії між органами законодавчої і виконавчої влади (від центрального до локального рівня);
- обсягу міжбюджетних трансфертів;
- інші положення, які затверджені в другому читанні Проекту закону про Державний бюджет України.

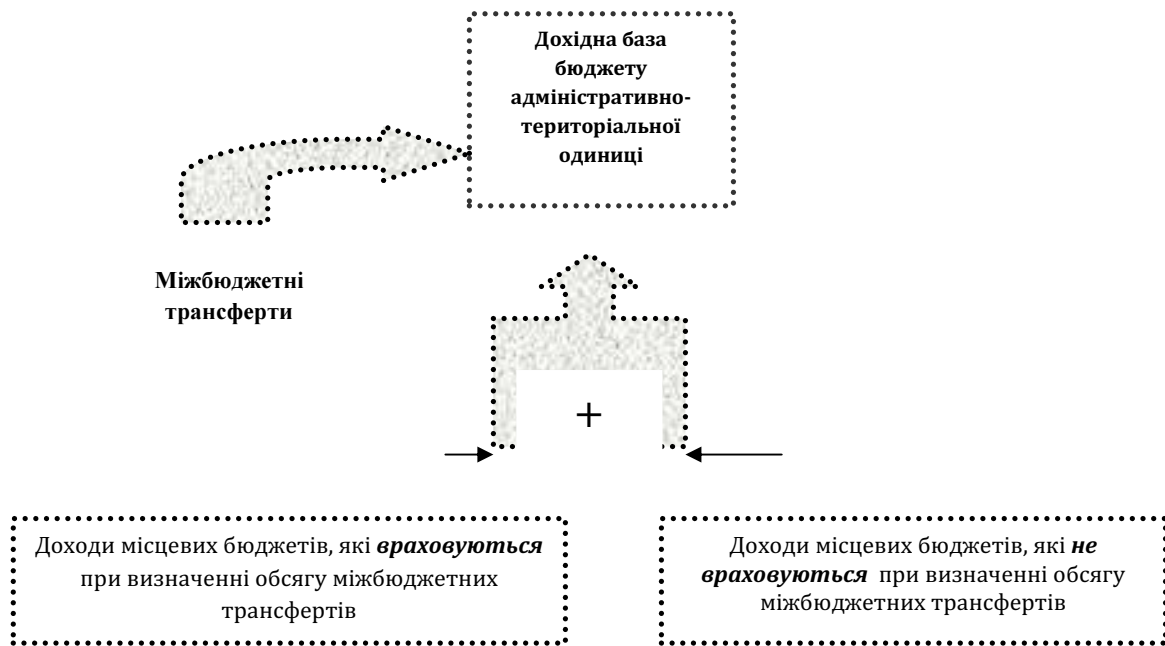

Рис. 1. Склад дохідної частини місцевих бюджетів України*

*Розроблено автором на підставі джерела [4].

Список літератури

1. Азаров М. Я. Формування бюджетної політики економічного зростання / Азаров М. Я. // Фінанси України. - 2006. - № 9. - С. 3-9.
2. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів) / Володимир Андрущенко. - Львів: Каменяр, 2000. - 303 с.
3. Бескид Й. Теоретичні засади бюджетної децентралізації: норма-тивна та позитивна теорія бюджетного федералізму / Йосип Бескид // Світ фінансів.-2007.-Вип. 4 (13).-С. 116-121.
4. Бюджетний кодекс України. Затверджений Верховною Радою України 21.06.2001 р. № 2542-III із змінами та доповненнями. -Вінниця: Книга-Вега, 2004. -108 с.
5. Кириленко О.П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): Навч.посіб. / О.П.Кириленко. - Тернопіль: Астон, 2002. - 212 с.

РЕЗЮМЕ

Сапожников Виктор

Особенности финансового обеспечения органов местного самоуправления в Украине

Проанализированы особенности финансового обеспечения органов местного самоуправления в Украине.

RESUME

Sapozhnikov Victor

Features of the financial providing of organs of local self-government in Ukraine

The features of the financial providing of organs of local self-government are analyzed in Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2010 р.